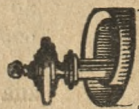


# OPIEKUN KATOLICKI

Nr 20.



W pracy i oświacie, przyszłość nasza!



Rok XV.

Bytom (Beuthen O.S.) dnia 10 marca 1888.

*Opiekun Katolicki* wychodzi co środę i sobotę. Przedpłata kwartalna wynosi na pocztach jak i dla miejscowych 1 markę; w Austryi z przesyłką 75 cent.; w Ameryce 1/2 dolara. Listy nadsyłać należy franko pod adresem: Redakcyja lub Ekspedycyja „Opiekuna Katolickiego“ w Bytomiu (Beuthen O.S.) Dyngosstrasse 27. Za ogłoszenia płaci się od wiersza petytowego lub zajętego miejsca 20 fen.

Ogłoszenia przyjmuje Ekspedycyja w miejscu, jako też i w Wroclawiu Rudolf Mosse oraz Haasenstein & Vogler w Berlinie i Hamburgu. — W Warszawie Rajchman i Frenkler, ulica Senatorska Nr. 18. — W Frankfurcie n. M. Daube & Co. — W Paryżu i na całą Francją A. Sławiński Paris, Rue Véveley Nr. 3. Rękopisma nadesłane Redakcyi nie zwracają się, lecz bywają niszczone.

Bytom, dnia 9 marca.

† **Berlin, dnia 9 marca. Dziś rano o godzinie 8<sup>1</sup>/<sub>2</sub> rozstał się z tym światem Najjaśniejszy cesarz.**

Następca tronu objął już rządy pod imieniem Fryderyka III.

Sprawa bułgarska zawisła jest obecnie od wyroku padiszacha, który jak się zdaje, ulega naciskowi Niemiec i Francyi. Ambasador francuzki w Konstantynopolu, hr. Montebello, wręczył już W. Porcie odpowiedź Francyi na żądania rosyjskie. Natomiast zajęły Austro-Węgry stanowisko wyczekujące, Austria nie może niczego przedsięwziąć, ponieważ dotąd żadne nowe żądania rosyjskie nie nadeszły. Natomiast dowiaduje się „Magd. Ztg.“ że ambasador rosyjski p. Nelidów wręczył Porcie drugą notę w tonie więcej stanowczym, i dla tego mniemają, że rząd turecki nie będzie mógł dalej wytrzymać i niebawem nielegalność pobytu ks. Ferdynanda w Sofii ogłosi. Znajdujemy się więc w przededniu wypadków których następstwa mogą być doniosłe, jeżeli Bułgarzy do tego orzeczenia Porty się nie zastosują.

## Wszystko możebne.

(Dokończenie.)

General Espartero, ów bohater i książę, był zakrystyanem. Król na wyspie Haiti, Krysztof, był poprzednio niewolnikiem, a general Paez pastuchem. Gubernator Madery krawcem, a minister dochodów w Portugalii utrzymywał niegdyś handel win w Maderze. Katarzyna cesarzowa Rosyjska, była markietanką, a król Francuzów, Ludwik Filip, wychowywał w Szwajcaryi, w Bostonie i w Hawannie jako nauczyciel cudze dzieci. — Patrzcie, jacy to ludzie! A z czegoż powstałi, — a czemu byli? I któżby się śmiał, wzbiwszy się nad poziom, wstydzic dawnego stanu? — A któżby nie powinien co raz wyżej dążyć? Lecz to nie dla tego, aby mu czołem bito, ale, aby niegodnym miejsce zabrać i działać jako przyjaciel ludzkości! — A więc:

Daj przez ciernie i przez głogi,  
Szczyty i przepaści gór!  
Gdzie od wieków, nie ma drogi,  
Ty tam, ty ścieł sobie tór.

## Pielgrzymka do grobu św. Wojciecha.

„Kur. Poz.“ zamieścił głos z prowincyi, w którym autor proponuje na dzień św. Wojciecha tj. 23 kwietnia rb. pielgrzymkę do grobu św. Wojciecha w Gnieźnie, ze wszystkich stron Wielkopolski, Prus i Ślązka. Autor wzywa, abyśmy w bieżącym roku wybrali się

gromadnie do stolicy Mieczysławów i Bolesławów, do śmiertelnych szczątków wielkiego Patrona, który — gdy starano się przez Kościół germanizować Polskę — napisał nam pierwszą pieśń kościelną, z którą na ustach polskie rycerstwo chodziło na krwawe boje i zwyciężało. Pójdźmy gromadnie do Jego świętego grobu, niech się tam z piersi narodu wzniesie do Boga błagalna modlitwa i niech przebijie niebiosy, abyśmy wnet doczekali się słów pociechy i usłyszeli zapewnienie otuchy: „widziałem utrapienie ludu mego w Egipcie i słyszałem krzyk jego dla surowości tych, co są przełożonemi nad robotnikami.“ Tam u grobu św. Wojciecha niech każdy błaga jego poważniej przyczyny, tam też niech każdy postanowi, że jako syn Sławnika i Strzeżysławy był nauczycielem ludu swego, tak każdy z nas będzie nauczycielem w domu swoim i nie dopuści, aby ta droga mowa ojczyzna, którą św. Wojciech tak wysoko cenil miała się stać nieprzystępną i niezrozumiałą dla przyszłych pokoleń. Idźmy błagać do grobu św. Wojciecha, aby Bóg za świętą jego przyczyną skrócił dni utrapienia naszego.“

Nie wątpimy, że wszyscy na myśl tę się zgodzą i dla tego wypowiadamy życzenie, aby grono osób odpowiednich zajęło się przeprowadzeniem tak wzniosłej myśli.

## Pogrzeb ks. Bosco

odbył się w Turynie przy zgromadzeniu przeszło 100,000 wiernych. Ks. biskup Cagliero, Salezjanin, odprawił uroczyste żałobne nabożeństwo. Nadesłano przeszło tysiąc telegramów kondolencyjnych. Przybyła wielka liczba biskupów francuzkich i innych znakomych osób. Starano się u ministra Crispi'ego o pozwolenie pochowania ciała świętobliwego zakonnika w krypcie kościoła Salezjanów; jednakże nadeszła odpowiedź odmowna. Setki pielgrzymów francuzkich szwajcarskich, irlandzkich i holenderskich, przybyły na pogrzeb.

Korespondent jednego z dzienników francuzkich, który oglądał ciało Don Bosco na katafalku, w ten sposób maluje doznane wrażenie: W rysach zmarłego nie zaszła żadna zmiana. Na bladej twarzy pozostał uśmiech anielski, w rękach złożonych tkwi krucyfiks. Zdawałoby się że nieboszczyk pograżył się w modlitwie, taki na jego twarzy maluje się święty spokój. Przed ołtarzem Ojcowie Salezjanie śpiewają Psalmi, dokoła balustrady klęczą młodzi wychowawcy i rzemieślnicy z oratoryum, ciągle się zmieniając w pełnieniu tego pobożnego obowiązku. Tysiące osób podchodzą do katafalku i zanoszą modły raczej do nieboszczyka, niż o spokój jego duszy.“

## Lekarz — owczarz.

Jeżeli w której dzielnicy naszej, to z pewnością na Górnym Ślązku lud nasz w potrzebie wielką pokłada ufność w owczarzu, jak gdyby go to owce takim znawcą uczyniły. Doprawdy, że każdy choćby najciemniejszy, zastanowiwszy się nad tem, rozśmiać się musi! —

Abyśmy zaś wyleczyli z tej choroby owych wielbicieli owczarskich, podajemy następnie bardzo śmieszny przykład, który zaszedł w tych dniach w Bytomiu.

Żona pewnego destylatora była cokolwiek cierpiącą a wierząc w pomoc owczarską prosiła męża, aby jej pozwolił posłać przez okazyę do sławnego owczarza (Hutny w Pszowie pod Oświęcimem) swą urynę i koszta za doradę 4 M. 50 fen. — Na to żądanie mąż parsknął od śmiechu i rzekł: 4,50 M. nie jest mi żal, lecz aby cię przekonać i raz na zawsze wyleczyć z tego tak błędnego a śmiesznego mniemania, że owczarz ci w czemkolwiek pomódz może, zamiast uryny posłę mu zafarbowaną wodę podobną do tejże, co też uczynił; ażeby zaś nie zaszła jaka pomyłka przyklepił na flaszcze kartkę z podpisem. —

W kilka dni przybywa przez tę samą okazyę wiadomość: że chory cierpi na zapalenie nerek! i przepisał temu choremu po polsku ziółka, (gdyż pewno po łacinie ani po niemiecku nie wie jak się nazywają.)

Czyż więc można mieć lepszy dowód, że to tylko wyłudzi grosze? że nic pomódz nie mogą? że takich wiadomości owce nie uczą, lecz szkoły wyższe, profesorowie i ludzie światli, którzy opierając się na tylu dowodach, wynalazkach i doświadczeniach co raz to dalej więcej ćwiczą i uczą się w sztuce lekarskiej! — Natomiast, radzimy — jakżeśmy to już tyle razy pisali — aby każda rodzina posiadała **Poradnik-lekarski** w języku polskim, w którym także jest spis ziół itp. (zachodzących w leczeniu) i po łacinie, a nie tylko, że każdy może być dla siebie owczarzem — ale i często bez pomocy doktora obejść się będzie mógł i zapobieżę może niejednej ciężkiej chorobie.

Redakcyja „Opiekuna Katolickiego“ sprowadzi takowe i prześle opłacone każdemu po nadesłaniu za każdą książkę 1 M. 10 fen.

## Przegląd polityczny.

NIEMCY.

Berlin. Pałac cesarski w Berlinie połączone bezpośrednio z wiałą Zirio w San Remo drutem telegraficznym, tak iż pomiędzy rodziną cesarską a księciem następcą tronu bezpośrednia panuje łączność. Niektóre telegramy wystósowane są własną ręką cesarzowicza.

Nad Benem. W Andernach w kościele katolickim złożył w niedzielę 26go lutego wyznanie wiary katolickiej Japończyk 20letni, Rihio Kuwada, który odtąd był budystą. Został on od rządu japońskiego wysłany dla wykształcenia swego do Europy, odwiedzał przez pewien czas gimnazjum w Andernach a teraz uczy się browarstwa.

## ZIEMIE POLSKIE.

Z Warszawy piszą do „Polit. Coresp.“: „Pracze przez przerwy odbywają się rozmaite przesunięcia nagromadzonych od jesieni z. r. w zachodnich guberniach rosyjskich wojsk, a mianowicie w mniejszych oddziałach, przyczem plan, według którego te przesunięcia się odbywają, tudzież ostateczny ich cel zupełnie niejasnym pozostaje dla kół niewtajemniczonych. Dokonane posunięcia dotyczą w szczególności artylerji i kawalerji. Ledwo przed kilku tygodniami odkomenderowano z Piliicy (gub. Piotrkowska) stojący tam załoga oddział artylerji, aby go zastąpić innym oddziałem z 6 działami. Przesunięcie pułków Kozaków ma nastąpić w najbliższym czasie, a mianowicie przeprowadzono ono zostanie jednocześnie w kilku miejscach przyczem przyjdzie do pomnożenia oddziałów, posuniętych bliżej granicy.

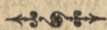
Zarząd kolei żelaznych Iwangród Dąbrowa otrzymał polecenie, aby miał w pogotowiu znaczniejszą liczbę krytych wagonów towarowych na głównych stacyach. Czy to zarządzenie pozostaje w związku z zamierzonymi transportami materjałów wojennych, tego na razie stwierdzić niepodobna.

## ROSYA.

Z Petersburga donoszą do „Schles. Ztg.“, że car Aleksander zamierza uzupełnić nowymi przepisami zmieniony przed dwoma laty statut rodziny cesarskiej. Dodatkowe przepisy mają się odnosić do małżeństw między Wielkimi księżętami a Rosyankami, nie pochodzącymi z domu panującego. Małżeństwa takie zawierano i w dawniejszych latach za osobnym pozwoleniem cara. W ostatnich latach zaszły jednak dwa wypadki, w których Alexander III okazał się niewzruszonym. W. księżę Mikołaj Mikołajewicz, syn naczelnego wodza w ostatniej kompanii tureckiej, nie otrzymał zezwolenia na zaślubienie córki pewnego kupca, o taką samą przeszkodę rozbiło się małżeństwo W. ks. Michała Michałowicza z panną Ignatiew. Ponieważ jednak rodzina cesarska liczy obecnie bardzo wielu członków płci męskiej, a naprężone stosunki z Niemcami utrudniają zawieranie związków małżeńskich z księżniczkami niemieckimi, przeto car skłania się do zezwolenia w zasadzie na małżeństwa Wksiężąt z córkami znakomitych rosyjskich rodów, pod warunkiem, iż nowożeńiec zrzeknie się tytułu, rangi i dochodów, pobieranych ze skarbu państwa. Korrespondent wrocławskiego pisma przypuszcza, iż te uciążliwe warunki ostudzą miłosny zapał Wksiężąt.

— „Grażdanin“ twierdzi, że ks. Ferdynand Koburski ma zamiar, w celu zjednania sobie Rosyi przejść na prawosławie; mimo to nie uzna go

## Kaukaz.



Jeżeli któremu, to narodowi polskiemu — od czasu ostatniego powstania — często odbił się o uszy wyraz „Sybir“ i „Kaukaz“ — o pierwszym już dawniej pisaliśmy, niezawadzi więc że wspomniemy i o drugim. Godne zaiste uwagi i zastanowienia są góry kaukaskie i ludność w nich osiadła.

Kaukaz, pasmo rozłożone pomiędzy morzem Kaspijskiem i Czarnem, znajduje się na pograniczu Europy, tuż nad bramą, że tak rzeknę, naszej części ziemi, którądy ludy Azjatyckie postępując ku zachodowi, zwaliły się na Europę. O północne kończyńy Kaukazu ocierał się sławny ten gościniec ludów, którym szły Kelty, Germany, Słowianie, Humny i Mogoly. Kaukaz od południa, Ural od północy, strzegą jak ogromne baszty tej drogi z obydwóch stron, i zmuszają hordy, rzucić się równinami i stepem przez Wołgę na obszary Słowiańszczyzny.

Kaukaz wszystkie te ogromne ruchy narodów widział; szczyty jego spoglądały na niezmiernie okiem wojska i tabory dziczy od lat tysiąca; która szczuple zarody oświaty Azjanów niosła na zachód, gdzie innym świetniejszym życiem zakwitnąć miała! O góry Kaukaskie rozbiły się stra-

Rosya nigdy, ponieważ książę w rzeczy samej zdąży do tego, żeby Bułgarya przyszła na unią i pod zależność Papieża.

## Wiadomości miejscowe i potoczne.

Bytom. Zima nie chce żadną miarą ustąpić, a zewsząd donoszą o spadłych świeżo wielkich śniegach. Gdańsk jest literalnie śniegiem zawiąny, kolejowa komunikacja jest tam kompletnie przerwana. Perzerwana jest komunikacja kolejowa na przestrzeni pomiędzy Bydgoszczą a Tczewem, pomiędzy Chojnicami a Łaskowicami. Z zagranicznych dróg zawiąną jest kolej warszawsko-moskiewska przez Brześć litewski, Mińsk Smoleńsk. Ze Zgorzelie na Ślązku donoszą pod dniem 3 brn. o osobliwym zjawisku, a mianowicie, że po gwałtownem orkanie, jaki tamże w piątek szalał, a który wiele szkody wyrządził, przeciągnęła w noc z piątku na sobotę burza z grzmotami.

— Uważamy że nie zawadzi, jeżeli nowe przepisy prawne wojskowe dla dokładnego zrozumienia jeszcze raz zamieścimy.

Królewska komenda obwodowa ogłasza w dziennikach następujące pismo:

1. Osoby urodzone w roku 1850 i później (oficerowie, oficerowie korpusu sanitarnego, wyżsi urzędnicy wojskowi, podoficerowie, szeregowcy, niżsi urzędnicy wojskowi) stosownie do § 7 ustawy z dnia 11 lutego 1888 o zmianach zaszytych w wojskowości, zobowiązane do wpisania się w listy landwery II powołania, które po odbytej prawnie wojskowości w stojącym wojsku i landwerze (flota i obrona morska) czyli, jako wyćwiczeni rezerwiści kompletowi po upływie obowiązku należenia do rezerwy kompletowej przekazano już do landsturm, mają się w przeciągu 4 tygodni t. j. do 13 marca r. b. przy przedłożeniu swych papierów wojskowych piśmiennie lub ustnie zgłosić w siedzibie odnośnej kompanii landwery pod unikięciem kar zapowiedzianych w § 67 ustawy wojskowej Rzeszy. Termin ten przedłuża się dla osób, które bawią po za Niemcami, lub za morzem się znajdują, aż do 30 września 1888 roku, czyli, jeżeli przed tym czasem do Niemiec powrócą lub ćwiczeni są w krajowym urzędzie obrony morskiej, aż do 2 tygodni po powrocie czyli, po ich wyćwiczeniu.

2. a) Osoby należące już z chwilą wejścia w życie ustawy do landsturm, podpadające pod § 7 ustawy, przechodzą stosownie do swego wieku do landsturm I czyli, II powołania (§ 28 ustawy.)

b) Należący do rezerwy kompletowej II kl. przechodzą do landsturm I powołania.

c) Należących już do landsturm obowiązują podczas pokoju następujące przepisy:

a) a) Należący do landsturm, którzy zaświadczeniami konsułów dowiodą, że uzyskali w pozaeuropejskich krajach zabezpieczający im byt, posadę jako kupiec, procederysta itd., mogą być zwolnieni na czas ich pobytu po za Europą, od stawienia się przy powołaniu landsturm.

szna napady od północy. W nich niezliczone szczątki ludów przybywających osiadli, szukając schronienia i ocalając imię narodów zgasyłych i pochłoniętych nawalnicą gminoruchów. Ile razy nowe hordy stanęły na progach Europy, tyle razy słabsze tam już siedzące pokolenia albo ustępowały, albo cofały się w góry. Podjazdy nowych hord wdzierały się w przedgórza i parły ludność w głąb Kaukaskich dolin i wąwozów. Tak naród po narodzie tłocząc się w tem przejściu odwiecznym, każdy cząstkę w górach zostawił, które zaciąsne na tyle przybyłców, zasludniły się aż po samą granicę śniegów niustających. Natłok ludów i języków odznacza góry Kaukaskie przed wszystkimi innymi. Duch waleczny, duch niepodległości, życie wojenne, rozbójnicze, naturalnym musiało być skutkiem tych wydarzeń. Do dziś dnia widać tam starożytny patryarchalny obyczaj, jakie cechowały plemiona ludzkie, nie dawno wyszłe z kolebki powszechnej; tam wiele szczątek, podań odwiecznych, języków pradawnych i obyczajów, które przypominają pierwsze związki społeczeństw. Jak języki, tak i religie widzisz tam rozmaite i mnogie; podobnie wielką różnicę dostrzegasz w postawie, w rysach twarzy plemion Kaukaskich; zgoła, nigdzie na świecie nie masz tyle różnicowości rodowych, takiego natłoku ludów, szczepów, plemion oddzielnych, takiej mnogości języków! Moznaby powiedzieć, że

Odnośne podania należy wnieść do cywilnego przewodniczącego komisji kompletowej, w którego obwodzie patent po odbyciu wojskowości w stojącym wojsku lub w marynacie do landsturm przekazany został czyli z góry (dotychczas w rezerwie kompletowej II klasy) do landsturm zapisany został.

b) b) Przejście z landsturm I powołania do landsturm drugiego powołania następuje z dniem 31 marca tego roku kalendarzowego, w którym mężczyzna należenia do landsturm II powołania kończy się z 45 rokiem życia, do czego nie potrzeba osobnego rozporządzenia.

d) Należący do dotychczasowej rezerwy kompletowej I klasy należą odtąd do rezerwy kompletowej wojskowi, należący obecnie do obrony morskiej, przekazani tejeż z góry przez władze kompletowe, przechodzą odtąd do rezerwy kompletowej marynarki.

Rezerwiści kompletowi i rezerwiści kompletowi marynarki należą do urlopników i otrzymują z tego powodu zmienione papiery wojskowe; winni oni stanąć do kontroli wiosennych.

Zmiana papierów osób należących obecnie do rezerwy kompletowej II klasy, a przechodzących teraz do landsturm I klasy, nie będzie uskuteczniiona. Wręczone tym osobom atesty należenia do rezerwy kompletowej II klasy, służyć jako dowód należenia do landsturm.

— Delegat ks.-biskupi proboszcz ks. Assmann w Berlinie, został mianowany biskupem wojskowym.

— 1000 Marek nagrody wyznaczone są dla tego, kto by mógł podać osobę, która 18 listopada roku zeszłego strzeliła do pomocnika leśniczego Duchowa w Mechnicy.

— „Czytelnie-bezplatne“ założone znów zostały: 1) w Zabrze (przy kościele) u Ignacego Skocz górnika, 2) w Zaborzu kol. A. u Jana Pryk górnik.

• Ruda. Nasz ks. proboszcz Schöneich przenosi się z tąd do Zaborza, a tu — jak słychać — ma przybyć ks. proboszcz Klein z Sierót (dawn. w Bytomiu). Ks. Fiegel z Zaborza będzie wikarym powiatowym w Bytomiu a dotychczasowy ks. Netter został proboszczem w Łące-paulińskiej pod Głogówkiem.

• Siemianowice. Za staraniem naszego tak zacnego proboszcza ks. Szwidra, otrzymaliśmy do naszego nowego kościoła piękne obrazy stacyi drogi krzyżowej.

• Katowice. W tych dniach odbył się w tu-tejszym gimnazjum egzamin dojrzałości, który złożyło 7.

† Racibórz. W Szczepanowicach tutejszym powiecie udusiło się dwoje dzieci gazem węglanym.

Kaukaz jest twierdzą ciągle będących w stanie oblężenia, ciągle zagrożoną, ciągle otaczającą boje i wysyłającą podjazdy już od wieków niepamiętnych. Wiele burz minęło, a narody dotąd niezwalczone siedzą jak orły na skałach, w gniazdach swoich, z skały stawianych, do szczytów i wichrów przylepionych.

Rzućmy okiem na głównejsze koleje, którym Kaukazka ludność ulega od wieków.

Najdawniejsze wspomnienia o Kaukazie sięgają trzynastego wieku przed Chrystusem, gdy Egipcyanie posuwając zabory swoje roku 1300 do Donu dotarli i osadę założyli nad rzeką Fasis (Rion.) Około roku 700 Grecy handlowe osady mieli na północno-wschodnich brzegach morza Czarnego, z kąd zawierując stosunki handlowe z góralami Kaukazu, poznawali ich siedziby. Dobrze wiedziano odtąd, jak niedostępne i warowne stanowisko w czasie wojen obrać mogły wojska w górach Kaukazkich; bo już r. 200 zbity przez Rzymian król Pontu, Mitrydat cofnął się w góry Kaukaskie, gdzie go Pompejusz ścisnął nadaremnie. Nie śmieli wtedy Rzymianie zapuścić się w głąb pasma górzystego. Dopiero za Trajana cesarza, potęga rzymska w Kaukazkich górach usadowiła się cokolwiek, pozornie raczej niż w istocie; bo górale nikomu z ościennych nie dali się podbić. Więcej, niż oręż pogański, dokazała moc wiary i religii Chrystusa. Niektóre ziemie Kaukazu przy-



# Lüthge & Kiehnast w Gliwicach.

## Skład najnowszych towarów

materye dla dam na suknie, płaszczyki dla dziewcząt i dam.

Na wiosnę i lato

nasze składy najnowszymi i najgustowniejszymi towarami jak najbogaciej są zaopatrzone.

Sprzedaż po najtańszych cenach.

Sprzedaż po najtańszych cenach.

### Franc. Letzel

w Bytomiu, ul. Dyngos przy Bulewarze Nr. 32  
poleca wielki swój  
**skład żelaza, wszelkich wyrobów z żelaza, ocelu, blachy itp.**  
ak i różne **maszyny gospodarcze.**

Z dniem 1 lutego t.r. w domu p. Markefki na ulicy Gliwickiej 35. otworzyłem

### Fabrykę Cygar

połączoną z sprzedażą częściową własnej fabryki, prosząc w potrzebie o łaskawe względy.  
Przy korzystnych zakupach jestem w stanie po przystępnych cenach dostarczać dobrego towaru i tenże polecam mianowicie panom **kupcom i oberzystom** w wielkim doborze.

Z uszanowaniem

**Bytom. Fr. Moskwa.**  
Fabryka cygar, gliwicka ul. 35.

### NA WIELKI POST

polecamy:

**Najlepsze śledzie** bałtyckie za puszkę 2,75 i 4,50 mk. Najprzed. śledzie bałtyckie bez ości za puszkę 1,50 mrk. Opiekane śledzie w puszkach po 2,75 mrk. Ruskie sardyńki w sardkach po 2,75 mrk. Szwedzkie anchowis w sardkach po 3,50 mrk.

**Minogi elbląskie** za kopę 7,50 mrk. Minogi elbląskie olbrzymie za kopę 11 mrk. Minogi elbląskie olbrzymie za 1/4 kopowy sardak 3 mrk. Sardynki w oliwie za puszkę od 60 fen. do 2,00 mrk. Kawior małoziarnisty za funt 2,50 do 3,00 mrk.

**Kawior** najprzedniejszy astrachański 8,50 mrk. Łososia tłustego wezerskiego za funt 2,50 mrk. Prawdziwe kielskie sielawki za funt 0,80—1,00 mrk. Najlepsze bydlinki kielskie, za tuzin 1 mrk.

**Sery:** szwajcarski, holenderski, edamski, tyłzycki, śmietankowy, ziołkowy itd., grzybki suszone litewskie, za funt 1,60 mrk.

**Suszone śliwki** od 25 do 80 fen. za funt, suszone jabłka, gruszki, wiśnie, aprikozy, brzoskwinie etc. po najtańszych cenach.

**Kompot** suszony, składający się z rozmaitych owoców, za funt 60 fen., powidła tureckie po 25 fen. za funt, borówki słazkie po 35 fen. za funt, borówki słazkie zaprawiane cukrem po 50 fen. za funt.

**Ryby** rzeczne i morskie jak: szczupaki, karpie, sędacz, łososie, sole, turkoty etc. za poprzedniem zamówieniem po najtańszych cenach.

**F. A. Gaebela synowie.**

Właściciel Jan Marchlewski, Grudziądz.

### I<sup>a</sup> Skirwyther Neunaugen

sehr fein im Geschmack 6—7 Mark, Riesen 9,00 per Schock incl. Fass ab hier, versendet gegen Nachnahme

**Richard Schütz, Russ O. Pr.**

### !!Na post!!

Handlarzom Wiarusom polecam taniej niż z Hamburga i innych miejsc:

Mój wielki zapas ryb  
Śledzie opiekane  
Sardyny ruskie,  
Biklingi, oraz inne delikatesy i owoce południowe.

**R. Bulski.**

Bytom. ul. gliwicka nr. 13.

### BAHNHOF-HOTEL

(E. Noak.)

Najwygodniejszy dla podróżnych.  
Pokoje od 1,50 M.  
Portyer przy każdym pociągu.

Zmieniony

### spiritus do palenia i polityry

poleca tanio. Przy odbiorze 10 litrów cena hurtowna.

**Rumu, Spritu i likierów fabryka Herrmann Böhm**  
w Bytomiu.

Jako najwyborniejszy, najtańszy i pod gwarancją weale nie szkodliwy **środek do prania** wszelkich gatunków tkania jak i do czyszczenia każdego przedmiotu polecamy

**A. Fischer'a.**

**Seifenpulver. (Proszek mydlany)**  
J. A. Adamietz, kościelna ulica 1 (skład fabryczny), Fr. Buja, ulica dworca kolei żelaznej, Paweł Schubert, bulewar.

### Herbatę chińską

po M 2 1/2, 3, 4, 5 i 6 za funt.

**Tulskie Samowary Holend. Kakao**

poleca

**B. Hozakowski, Toruń (Thorn.)**



### Skład trumien,

od największych do najmniejszych mam zawsze tanio na składzie.

Przy tej sposobności polecam Szanownej Publiczności mój warsztat stolarski przy budowlach itp. Skóra i rzetelna usługa.

**Robert Hensel,**

Bytomiu, ulica Kościelna 13.

Polecam po najtańszych cenach mój wielki skład pięknie palących się

### Cygar

1 kista (100 sztuk) po 2, 2,25, 2,50, 2,70, 3, 3,10, 3,30, 3,60 i t. d. i t. d.

### Prawe wina

od najtańszego do najwyborniejszego gatunku.

Bytom.

**FR. ZAWISCHA.**

Obok starego kościoła farnego, ulica tarnowska Nr. 36.

### Dr. A. Sanders'a Adler-Elixir,

wyborny środek i napój dla wzmocnienia żołądka, urządzony z najlepszych i wyszukanych środków, jest według zdania sławnych chemików czysty i wolny od szkodliwych zdrowiu części.

### Adler - Elixir.

jest nie tylko jako napój przyjemnego smaku i zapachu, lecz również jako rozgrzewający żołądek i środek leczniczy, który sprawia apetyt i trawienie, a dla tego każdemu polecenia godny, mianowicie przed spaniem, po użyciu trudnych do trawienia potraw i przy braku apetytu.

### Adler - Elixir

w pudełkach pocztowych obejmujących 2 flaszki i 1 flaszeczkę podróżną, rozsyła się za 5 M. 50 fen. za zaliczką pocztową albo po nadesianiu należytości, opłacone na całe Niemcy.

**Adler-Apotheke zu Norden a. d. Nordsee.**

### W księgarni Fr. Pinkowskiego

w Królewskiej Hucie (Königshütte) ul. Kronprinzenstr. nr. 77 są na składzie piękne obrazy, pamiątki 50 letniego jubileuszu Jego Świątobliwości Papieża Leona XIII., wykonane na sposób fotograficzny w 19 farbach i drukiem złożonym z 257 portretami. Wielkość obrazu 60 cent. szerokość 75 cent

**Cena za obraz ten tylko 3 marki.**

Również polecam mój wielki skład obrazów w rozmaitych ramach, świętych figur w każdej wielkości, krzyżki z mosiądzu, oynowe, srebrne i pozłacane świeczniki, lampki przed obraz Matki Boskiej, kropielniczki do święconej wody, różańca, medaliki, szkaplerze i krzyże dla szkół. Książki modlitwne i ku nauce, śpiewniki w pojedynczej jak i najpiękniejszej oprawie

Najniższe ceny, także i na odpłatę.

Abonować tu można na wszelkie dzieła i pisma, rozumie się i „Opiekuna Katolickiego.”

### Chorągwie

baldachimy, ornaty, kapy, tuwalnie, figury, obrazy rozmaitej wielkości, ołtarzyki do noszenia, krzyże, w. lampy, stacye Męki Pańskiej, w ogóle wszystkie przybory, i sprzęty kościelne poleca po możliwie niskich cenach.

Buduje nowe ołtarze, ambony, ławki itd. stare zaś przerabia; odnośne renowacye wykonuje się w własnych warsztatach. Odnawia wnętrza kościołów w rozmaitych stylach.

**Fabryka sprzętów kościelnych**

**J. Szpetkowski, Poznań.**